

ART-TERAPIYADA TRANSPERSONAL MODEL - INSONPARVARLIK TAMOYILLARI SIFATIDA

Raxmatova Ikbolxon Inomjonovna

Teacher of Termez State Pedagogical Institute

Rashidova Fotima G'ani qizi

Student of Termez State Pedagogical Institute

Annotatsiya: Mazkur maqolada art-terapiyaning fan sifatida shakllanishi shuningdek, ijodiy art-terapiya, san'at va psixoterapiya sohalarida paydo bo'lishi, oila kabi ko'plab boshqa yondashuvlarni o'z ichiga olgan holda ijodkorlik, shaxsiy o'sish va o'z-o'zini anglashni tarbiyalash hamda badiiy faoliyat mahsulotlaridan terapevtik foydalanishni masalalari yoritilgan.

Kalit so'zlar: san'at, art-terapiya, nizo, shaxsiyat, xulq-atvor, adlerian, oila, ijodkorlik, shaxsiy o'sish.

ASOSIY QISM

Ma'lumki insonparvarlik yondashuvining boshqa modellari singari, insondan tashqarida bo'lgan narsa uning farovonligi uchun ham muhim deb hisoblaydigan transpersonal modeldir. Transpersonal model insonparvarlik tamoyillari, badiiy ifoda, meditatsiya kabi ruhiy amaliyotlar va ong-tana tushunchalari kombinatsiyasi orqali tanaga, onga va ruhga ta'sir o'tkazishga intiladi. Foydalanuvchiga yo'naltirilgan modelga o'xshab, transpersonal model o'sish va sog'lom rivojlanish uchun shaxsiy tug'ma qobiliyatni saqlashga intiladi. Ushbu modeldagi terapevt hayotning boshqa sohalarini, masalan, munosabatlarni yaxshilash uchun shaxsiy ehtiyojlarni aniqlaydi, shuningdek, hissiy inqirozlarni, jiddiy kasalliklarni yoki shunga o'xshash sharoitlarni aniqlashga harakat qiladi.

Art-terapiyaga kognitiv-xulq-atvorli yondashuv. Kognitiv-xulq-atvor terapiyasi bir nechta turli yondashuvlarni o'z ichiga oladi: kognitiv-xulq-atvorni o'zgartirish, ratsional-emotiv xatti-harakatlar terapiyasi va kognitiv terapiya. Bolada salbiy his-tuyg'ularni yaratish uchun mas'ul bo'lgan, o'z navbatida, tashvish, ruhiy tushkunlik va boshqa turli xil hissiy kasalliklarga olib keladigan shaxsiy taxminlar, taxminlar va hodisalarning talqinini aniqlash majburiyati barcha yondashuvlar uchun umumiydir. Kognitiv-xulq-atvor terapiyasining asosiy maqsadi bolaga xatti-harakat va faoliyatni shakllantiradigan noto'g'ri va salbiy qoidalar yoki binolarni aniqlashga yordam berish va ularni yanada ijobiy va real qoidalar va taxminlarga almashtirish yoki qayta tashkil etishdir.

Ushbu yondashuvning asosi terapevt va bola o'rtasidagi hamkorlik munosabatlarini shakllantirishdir. Ushbu model direktiv va tuzilgan bo'lib, terapevt terapevtik jarayonda ta'lim va faol rol o'ynaydi. Ko'pgina hollarda, asosiy maqsad 6

dan 20 seanslar doirasida bolaning alomatlarini yo'q qilish yoki sezilarli darajada kamaytirish, shuningdek, simptomlarning takrorlanishini oldini olish uchun foydalanuvchida tizimlarni yaratishdir. Kognitiv-xulq-atvor modeli ham harakatga yo'naltirilgan bo'lib, bola mashg'ulot paytida ham, mashg'ulotdan tashqari bo'sh vaqtlarda ham davolanishga kuch va vaqt sarflashga tayyor bo'lishi kerak, ya'ni bolaning o'zi ham o'zini tutishi kerak.

Dastlabki mashg'ulot model taqdimoti, maqsadlarni tushuntirish bilan boshlanadi, so'ngra muammoning badiiy tasviriga o'tadi. Boladan nima uchun tushkunlikka tushganini og'zaki so'rash o'rniga, uni tushkunlikka tushiradigan va kayfiyatni buzadigan narsalarni yoki muammoni ifodalovchi rasmni chizish buyuriladi. Chizmani keyinroq izohlash uchun, terapevt savollarni oldindan tayyorlaydi: muammo nima, rasm muammo haqida nima deyishi mumkin, rasmni chizganingizda qanday his-tuyg'ular va fikrlar paydo bo'ldi, hozir qanday fikrlaringiz bor? Bunday yondashuvda bola hech qanday muammosiz foydalanishi uchun oddiy ko'rsatmalar, ko'rsatmalar va materiallardan foydalanish muhimdir.

Tasvir yaratish tajriba yoki xatti-harakatni qayta qurish va ijobiy o'zgarishlar uchun vizual strategiyalarni ishlab chiqish uchun ham ishlatilishi mumkin. Misol mashqlar: "stressli vaziyat rasmini chizish", "stressli vaziyatga qanday tayyorlanaman" rasmini chizish, "muammoni bosqichma-bosqich hal qilish" rasmini chizish. Chizishdan tashqari, kollaj texnikasi, modellashtirish va hokazolardan foydalanish mumkin. Art-terapiyaga rivojlanish yondashuvi Ko'pgina terapevtlar o'z ishlarida psixososyal va psixoseksual yondashuvlar va ob'ekt munosabatlari kabi turli xil rivojlanish asoslarini birlashtiradilar, lekin odatda Louenfeld, Gardner, Kellog, Golomb va Piagetning umumiy rivojlanish tamoyillarining rivojlanish bosqichlari bilan boshqariladi. Rivojlanish modeli birinchi navbatda bolalar bilan ishlash uchun mo'ljallangan, lekin uni boshqa yoshdagilar uchun qo'llash ayniqsa, jismoniy nuqsonlari, kognitiv muammolari yoki rivojlanish kechikishi bo'lgan shaxslar uchun istisno qilinmaydi. Bundan tashqari, ko'pincha travma yoki hissiy stressni boshdan kechirgan kattalarga nisbatan qo'llaniladi, badiiy ifoda erta sezgini uyg'otadi.

Tajribalar va ularga ramziy ifoda berish. Art-terapiyaning rivojlanish modelini qo'llash orqali terapevt bolaning aqliy, hissiy, ijodiy holatini, shuningdek, vosita, kognitiv va ijtimoiy qobiliyatlarini ham baholashi mumkin (masalan, vosita buzilishi yoki autizmi bo'lgan bolaning chiziq chizig'i yoki qalam ushlagichi mos keladimi yoki yo'qmi. Art-terapiyaning rivojlanish modeli bir qancha ijobiy ta'sirlarga ega, ammo eng muhimlari:

- sensorli stimulyatsiya: foydalanuvchining hissiy, vizual, vosita va interaktiv qobiliyatlarini rag'batlantirish va rivojlantirish uchun san'at va materiallardan foydalanish.

- ko'nikmalarni egallash: qiyin harakat qobiliyatlarini moslashtirish yo'nalishi bo'yicha ketma-ket ketma-ket qadamlar orqali ma'lum bir faoliyatni o'rganish va o'zlashtirish.

Masalan, terapevt faoliyatni bir necha bosqichlarga ajratadi:

- partada to'g'ri o'tirishni o'rganish;
- terapevt bilan ko'z bilan aloqa qilish;
- cho'tkani qanday tutishni o'rganish;
- cho'tkani cho'tkaga botirishni o'rganish;
- cho'tka bilan bo'yashni o'rganish va hokazo.

Ba'zi foydalanuvchilar uchun qobiliyatlar bir necha seansda rivojlanadi, boshqalari uchun esa uzoqroq vaqt talab qilishi mumkin. Art-terapiyaning ekspressiv modeli “Ekspressiv art-terapiya” g'oyasi XX asrning ikkinchi yarmiga to'g'ri keladi, garchi uning boshlanishini qadimgi jamiyatlarda ancha oldinroq topish mumkin. Ba'zi mualliflar ekspressiv art-terapiyani bir nechta yo'nalishlar, san'at-rasm, musiqa, raqs-harakat, drama va she'riyatni o'z ichiga olgan holda tasvirlab, uni multimodal jarayon deb hisoblashadi. Ekspressiv terapiya individual ravishda amalga oshiriladi. Oldindan o'rnatilgan sahna bo'lmasa-da, ba'zida ma'lum bir san'at turi keyingi ifodani rag'batlantirish uchun ishlatilishi mumkin. Ba'zilar uchun mashg'ulot rasm chizishdan, boshqalar uchun she'r o'qish yoki muayyan harakatlar yoki raqsga tushish bilan boshlanishi mumkin. Odatdagi mashg'ulot isinish mashg'ulotlari bilan boshlanadi, terapevt odatda bolani eng xavfsiz va qulay his qiladigan namunani tanlaydi. Ekspressiv art-terapiyada eng mashhur terapevtik yondashuvlar: barmoq bilan bo'yash, o'ralgan chiziq chizish bilan o'yin, niqoblar tayyorlash, nam qog'oz texnikasi, kinetik oilaviy rasm terapiyasi (Dilawari, K., & Tripathi, N. (2014).

Ranglarning ma'nosi. Bolalar rasmlarida ko'k - orzularning rangi, lekin eng sovuq rang. Ochiq ko'k - meditatsiya va xotirjamlik rangi, haqiqat, sadoqat, ijodkorlik, abadiylik rangi. Shuningdek, shaxsning ma'naviy tomonini bildiradi, u qayg'u, tushkunlik, umidsizlikni ham anglatishi mumkin. To'q ko'k - bo'shliqni ko'rsatadi. Apelsin rang - spektrida sariq va qizil o'rtasida joylashgan. Ma'naviyat va libido o'rtasidagi narsani bildiradi hamda sadoqat, ehtiros, unumdorlik ramzi. Boshqa tomondan, apelsin ham nomaqbul jinsiy aloqalar, jinsiy zo'ravonlik ramzi bo'lishi mumkin. Qizil - sevgi, olov va do'zaxning rangi, u g'azab, xavf, kuch, ehtiros, tajovuz, kuch, jasorat, zo'ravonlik, qon, ba'zan jinsiy impulslarni anglatadi. Qora - xavf, o'lim, sir, qo'rquv rangi. Kulrang - tushkunlik, kasallik, sarosimaga tushish, yolg'izlik hissi, qayg'u, melanxolik belgisi bo'lishi mumkin. Yashil - umid, tabiat, ijod, kuch, o'lmaslik, erkinlik, bilim rangi, rashk, mustaqillik, o'zgarish Boshqalar singari, sariq rang ham ijobiy va salbiy ma'noga ega. Bu energiya, faollik, baxt, erkinlik, aql, chaqqonlik, abadiy hayotni anglatishi mumkin. Ammo bu aldanchilik, xiyonat, zino, shafqatsizlik, qarilikni ham anglatishi mumkin.

Uy-daraxt-odam chizish texnikasi. Ushbu chizish texnikasi 1948-yilda J. Bak tomonidan taklif qilingan "Uy. Daraxt. Shaxs" deb nomlangan. Ushbu chizmalarning talqini insonning hissiy, ijtimoiy va kognitiv faoliyatining rasmini yaratish uchun ishlatiladi. Har qanday aniq hissiy ma'no, bolaning ushbu chizmalarda ifodalagan barcha narsalari va u ushbu ob'ektlarga tegishli bo'lgan hamma narsa aniq yoki ramziy shaklda ifodalangan o'ziga xos hissiy reaksiyalardir. Ushbu ob'ektlarning har biri avtoportret sifatida ko'rib chiqilishi kerak, chunki bola unga o'zi uchun mazmunli bo'lgan ma'lum xususiyatlarni beradi. Metodika ikki bosqichdan iborat: birinchisida - bola chizmalarni yaratadi, ikkinchisida - suhbat bo'lib o'tadi, bola nima chizganini tasvirlab beradi va tushuntiradi. Barcha chizmalar tugallangach, maxsus o'qituvchi suhbatni davom ettiradi. Har qanday chalkashliklarni bartaraf etishga yordam beradigan va alohida ta'limga muhtoj bola haqida muhim ma'lumotlarni taqdim etishga yordam beradigan ko'plab savollar mavjud, masalan: Uyda kim yashaydi?, Odamlar uyga tashrif buyurishadimi?, Bu baxtli uymi?, Uy nima? yasalgan?, Uy ichida nima sodir bo'ladi? Bu qanday daraxt?, Daraxt necha yoshda?, Qaysi fasl?, Daraxt tirikmi?, Daraxtga kim suv beradi? Bu odam kim?, U necha yoshda?, U o'zini qanday his qiladi?, Inson baxtlimi?, Odam nima qilishni yaxshi ko'radi?

Chiziqlar ham egoni bildiradi, qalin chiziqlar kuchli ego belgisidir, ingichka chiziqlar zaifroq ego belgisi. Chiziqlar bolaning tashqi dunyo bilan chegaralarini qanday belgilashini ham ko'rsatishi mumkin. Uning kirish yo'li bormi: bolaning qanday muloqot qilishini, atrof-muhit bilan o'zaro munosabatini ko'rsatadi. Deraza va eshiklar mavjudligi qanchalik ochiq va ilova ekanligini ko'rsatadi bola boshqalar uchun achchiqdir. Deraza va eshiklarning etishmasligi introvert, yopiq turni ko'rsatadi, deraza va eshiklarning ko'pligi boshqalarga juda ko'p qaramlikni ham anglatishi mumkin. Uyingizda dindorlik, aql-zakovat va tasavvurning timsoli. Baca ochiqlik belgisi bo'lishi mumkin, balki otaning roli ham bo'lishi mumkin. Tutun otada iliqlik va g'amxo'rlikni ko'rsatadi. Juda ko'p tutun juda ko'p erkak energiyasini anglatishi mumkin. Bacaning etishmasligi bola uchun issiqlik va xavfsizlikning etishmasligini anglatishi mumkin.

Daraxt: Daraxtning tanasi - bolaning egoi. Filiallar - bu atrof-muhit bilan o'zaro ta'sir qilish usuli. Agar filiallar qisqa bo'lsa, bu introvert odam bo'lishi mumkin. Juda uzun novdalar boshqalarga qaramlik belgisi bo'lishi mumkin, yalang'och novdalar esa tushkunlik va umidsizlik belgisidir.

Shaxs: Rasmdagi yuz qayerda, o'lchami qanday? Shaxsning kattaligi o'z-o'zini hurmat qilish va o'z-o'zini kontseptsiyasi (o'z-o'zini tasviri) bilan bog'liq. Kichkina odam o'zini past baholashni, depressiyani, energiya etishmasligini anglatadi. O'rtacha kattalik sog'lom odamni anglatadi, uydan katta odam - ortiqcha baholash, aldanish, haqiqiy bo'lmagan umidlarni anglatadi. Odam uyga yaqinmi yoki uzoqdami, qo'llari bog'langanmi (bu qo'rquv va tashvish belgisi bo'lishi mumkin) yoki u qo'l silkitadi va barmoqlari bilan ishora qiladi.

Oyoqlar: xabardorlik va asoslilikni ko'rsatadi. Kichkina oyoqlar ishonchsizlik belgisi bo'lishi mumkin.

Chiziqlarning ifodaliligi: qalinligi, rang intensivligi va qolgan izni tahlil qilish kerak. Kuchli chiziqlar (izlar) tajovuzkorlik, impulsivlik, ehtiros belgisi bo'lishi mumkin, zaif chiziqlar esa chekinish, uyatchanlik, etishmovchilik hissi belgisidir

XULOSA

San'at minglab individual fikrlarni namoyish qilishi mumkin. Bu raqs, musiqa, drama, ijodiy san'at shaklida bo'lishi mumkin. Aksariyat bolalarning aytishicha, san'at ularga his-tuyg'ularini va fikrlarini ifoda etishga yordam beradi. Bu ular uchun stressdan xalos bo'lish yoki his-tuyg'ularini va his-tuyg'ularini namoyon qilishning bir usuli. Ba'zilar muloqotda qo'l belgilaridan foydalanishi mumkin, ularning ba'zilari o'z xabarlarini etkazish uchun texnologiyadan foydalanishi mumkin va aloqa muammolari bo'lgan bolalarning ba'zilari muloqot qilishda san'atdan foydalanishi mumkin. Badiiy asarlar bolalarning biz bilan bevosita baham ko'ra olmaydigan his-tuyg'ulari va his-tuyg'ulari haqida gapiradi. Bu, shuningdek, ota-onalar va maxsus ta'lim o'qituvchilari uchun bolaning his-tuyg'ularini yaxshi his qiladimi yoki u kurashayotganligini bilishning bir usuli. Bo'yash, bo'yash, chizish - bularning barchasi bo'yoq cho'tkasi, qalam, rangli qalam, qaychi kabi badiiy vositalardan foydalanishni talab qiladi. Eng muhimi, bu ularning nafaqat san'at sohasida, balki boshqalarga nisbatan ham o'ziga bo'lgan ishonchi va o'ziga bo'lgan hurmatini oshiradi. San'atning barcha turlari alohida ta'limga muhtoj bolalar uchun foydali bo'lishi mumkin. Shuning uchun ham san'at maxsus maktablarda o'quv dasturiga kiritilishi kerak.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

REFERENCES

1.AMERICAN ART THERAPY ASSOCIATION (2022, June 10). ABOUT ART THERAPY.

HTTPS://ARTTHERAPY.ORG/ABOUT-ART-THERAPY/ aACH-fELDMAN, S., & KUNKLE-MILLER, C. (2016). Developmental art therapy.

2.IN J.A. Rubin (Ed.), APPROACHES TO ART THERAPY (PP. 435-451). ROUTLEDGE.

3. Inomjonovna, R. I. (2022). INTERACTIVE GAMES IN THE PROCESS OF TEACHING ENGLISH IN EDUCATIONAL INSTITUTIONS.

4. Inomjonovna, R. I. (2022). CHARACTERISTICS OF UZBEK FOLK APPLIED ARTS AND THEIR PLACE IN SOCIETY. *World scientific research journal*, 2(1), 29-32.

5. Inomjonovna, R. I. (2022). FINE ACTIVITIES ARE THE MAIN TOOL OF AESTHETIC EDUCATION OF CHILDREN AND THE RELATIONSHIP WITH OTHER ACTIVITIES. *World scientific research journal*, 2(1), 25-28.

6. Inomjonovna, R. I. (2022). METHODS OF FORMATION OF IMAGINATION, THINKING AND CREATIVE THINKING IN PRESCHOOL EDUCATIONAL INSTITUTIONS. *World scientific research journal*, 2(1), 58-62.
7. Inomjonovna, R. I. (2022). FINE ACTIVITIES IN PRESCHOOL EDUCATIONAL ORGANIZATION AS A DEPARTMENT OF INTEGRATIVE CONTENT. *World scientific research journal*, 2(1), 63-66.
8. Мурадов, Ш. К., Ташимов, Н. Э., & Рахматова, И. И. (2017). Сечение поверхностей 2-го порядка общего вида по эллипсу заданной площади. *Молодой ученый*, (50), 99-102.
9. MURADOV, S. K., TASHIMOV, N., RAXMATOVA, I., & KUKIEV, B. (2017). SECHENIE POVERXNOSTEY 2-GO PORYADKA OBshchEGO VIDA PO ELLIPSU ZADANNOY PLOshchADI. *Young Three*, 50(184), 99-101.
10. Inomjanovna, R. I., & Rozibaevna, H. N. (2021). THE GREAT SILK ROAD CULTURAL LIFE. *ResearchJet Journal of Analysis and Inventions*, 2(01), 1-4.
11. Inomjanovna, R. I. (2021). CREATIVE OPPORTUNITIES TO TEACH CHILDREN THE ART OF DRAWING WITH THE HELP OF NON-TRADITIONAL OBJECTS AND TECHNIQUES IN THE FIELD OF ART. *Journal of Ethics and Diversity in International Communication*, 1(1), 19-22.
12. Рахматова, И. И. (2016). Причины, повышающие творческие способности студентов на занятиях по созданию портрета. *Учёный XXI века*, (7 (20)), 26-28.
13. Рахматова, И. И. (2016). Место и значение игры в процессе художественного воспитания. *Ученый XXI века*, 23.
14. Inomjonovna, R. I. (2022). TEACHING SCULPTURE AND ITS CHARACTERISTICS TO CHILDREN IN PRESCHOOL EDUCATION PEDAGOGICAL FUNDAMENTALS. *Journal of new century innovations*, 11(7), 73-78.
15. Рахматова, И. И. (2022). ПРОБЛЕМА СТРЕССА В ФОРМИРОВАНИИ ЛИЧНОСТИ РЕБЕНКА. *THE THEORY OF RECENT SCIENTIFIC RESEARCH IN THE FIELD OF PEDAGOGY*, 1(4), 108-111.
16. Рахматова, И. И. (2022). ФАКТОРЫ ФОРМИРОВАНИЯ ЛИЧНОСТИ ПЕДАГОГА В СФЕРЕ ДОШКОЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ. *THE THEORY OF RECENT SCIENTIFIC RESEARCH IN THE FIELD OF PEDAGOGY*, 1(4), 104-107.
17. Inomjonovna, R. I., & Erkinovna, E. N. (2023). SOCIAL PEDAGOGICAL FACTORS FOR PREVENTING AGGRESSIVE SITUATIONS CHILDREN IN PRESCHOOL EDUCATION. *Journal of new century innovations*, 12(2), 29-34.

18. Inomjonovna, R. I. (2022). CHARACTERISTICS OF UZBEK FOLK APPLIED ARTS AND THEIR PLACE IN SOCIETY. *World scientific research journal*, 2(1), 29-32.

19. Inomjonovna, R. I. (2022). THE IMPORTANCE OF AESTHETIC EDUCATION IN PRESCHOOL CHILDREN. *Journal of new century innovations*, 11(2), 104-108.

20. Inomjonovna, R. I. (2022). CHILDREN IN PRESCHOOL EDUCATION. *Journal of new century innovations*, 11(7), 43-46.

21. Inomjonovna, R. I. (2022). INTERACTIVE GAMES IN THE PROCESS OF TEACHING ENGLISH IN EDUCATIONAL INSTITUTIONS.

22. Inomjonovna, R. I., & Mahmataliyevna, D. C. (2022). DEVELOPMENT OF PEDAGOGICAL TECHNOLOGY OF USE OF ART THERAPY IN PRESCHOOL CHILDREN. *Journal of new century innovations*, 11(2), 125-130.

23. Inomjonovna, R. I. (2022). EFFECTIVENESS OF BUILDING-MAKING AND WORKING WITH CLAY TECHNOLOGY IN PRE-SCHOOL EDUCATIONAL ORGANIZATION. *Journal of new century innovations*, 11(2), 118-124.

24. Inomjonovna, R. I., & Erkinovna, E. N. (2023). SOCIAL PEDAGOGICAL FACTORS FOR PREVENTING AGGRESSIVE SITUATIONS CHILDREN IN PRESCHOOL EDUCATION. *Journal of new century innovations*, 12(2), 29-34.

25. Inomjonovna, R. I. (2022). FACTORS OF FORMATION OF IMAGINATION IN PRESCHOOL CHILDREN. *Journal of new century innovations*, 11(7), 69-72.

26. Inomjonovna, R. I. (2022). FORMING AESTHETIC IDEAS OF PRE-SCHOOL CHILDREN BY TEACHING THEM TO DRAW. *Journal of new century innovations*, 11(2), 109-112.

27. Inomjonovna, R. I. (2022). IMAGINATION OF CHILDREN THROUGH GIVING UNDERSTANDINGS OF ART TYPES TO CHILDREN AND SHAPING THINKING. *Journal of new century innovations*, 11(7), 79-84.

28. Inomjonovna, R. I. (2022). INDICATORS OF ARTISTIC CREATIVE GROWTH AND DEVELOPMENT OF AESTHETIC SENSE OF CHILDREN. *Journal of new century innovations*, 11(7), 62-68.

29. Tagaynazarova, R., & Raxmatova, I. (2020, December). LANGUAGE AND EDUCATION INTEGRATION. In *Конференция*.

30. Inomjonovna, R. I. (2022). SENSORY FUNDAMENTALS OF CLAY AND PLASTICINE TOY MAKING IN CHILDREN'S CREATION. *Journal of new century innovations*, 11(7), 52-56.

31. Inomjonovna, R. I. (2022). SOCIAL SIGNIFICANCE OF THEORETICAL AND PRACTICAL BASIS OF PICTURE ACTIVITY IN PRE-SCHOOL EDUCATION. *Journal of new century innovations*, 11(7), 85-90.
32. Inomjonovna, R. I. (2022). SPECIFIC CHARACTERISTICS OF MAKING TOYS FROM CLAY AND PLASTICLINE IN PRESCHOOL EDUCATIONAL ORGANIZATION. *Journal of new century innovations*, 11(7), 47-51.
33. Inomjonovna, R. I., & Yuzboyevna, T. M. (2022). TEACHING CHILDREN TO MAKE CREATIVE MODELS FROM DIFFERENT PLANTS. *Journal of new century innovations*, 11(7), 57-61.
34. Inomjonovna, R. I. (2022). TEACHING SCULPTURE AND ITS CHARACTERISTICS TO CHILDREN IN PRESCHOOL EDUCATION PEDAGOGICAL FUNDAMENTALS. *Journal of new century innovations*, 11(7), 73-78.
35. Inomjonovna, R. I. (2022). THE IMPORTANCE OF AESTHETIC EDUCATION IN PRESCHOOL CHILDREN. *Journal of new century innovations*, 11(2), 104-108.
36. Inomjonovna, R. I. (2022). THE IMPORTANCE OF THE TECHNOLOGY OF WORKING WITH CLAY, PAPER AND MATERIALS IN INVOLVING CHILDREN IN WORK ACTIVITIES IN THE PRESCHOOL EDUCATIONAL ORGANIZATION. *Journal of new century innovations*, 11(2), 113-117.
37. Inomjonovna, R. I. (2023). DEVELOPMENT OF CREATIVE COMPETENCE OF EDUCATORS IN PRESCHOOL EDUCATIONAL INSTITUTIONS. *Journal of new century innovations*, 22(1), 125-129.
38. Рахматова, И. И. (2016). МЕСТО И ЗНАЧЕНИЕ ИГРЫ В ПРОЦЕССЕ ХУДОЖЕСТВЕННОГО ВОСПИТАНИЯ. *Учёный XXI века*, (7 (20)), 23-25.
39. Inomjonovna, R. I. (2023). STEAM EDUCATION IS ONE OF THE MAIN TRENDS IN THE WORLD. *Journal of new century innovations*, 21(2), 27-32.
40. Inomjonovna, R. I., & Xolmirzayevna, X. N. (2023). TYPES, METHODS AND METHODS OF TEACHING VISUAL ACTIVITY KNOWLEDGE AND APPLICATION. *ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ*, 14(3), 92-97.
41. Inomjonovna, R. I. (2023). PSYCHOLOGICAL CHARACTERISTICS OF PICTURE ACTIVITY IN EDUCATIONAL PERSONALITY. *Journal of new century innovations*, 22(1), 113-118.
42. Inomjonovna, R. I. (2023). HUMAN CAPABILITIES-SOCIAL DEVELOPMENT IS A PRODUCT. *Journal of new century innovations*, 22(1), 119-124.

43. Inomjonovna, R. I. (2023). DEVELOPMENT OF CREATIVE ABILITY AND IMAGINATION IN CHILDREN. *Journal of new century innovations*, 22(1), 108-112.

44. Inomjonovna, R. I. (2023). ART AS A COGNITIVE ACTIVITY IN THE LIFE OF CHILDREN. *ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ*, 14(4), 132-137.

45. Inomjonovna, R. I. (2023). INFLUENCE OF INNOVATIVE IDEAS ON HUMAN PSYCHOLOGY IN TEACHING PAINTING TECHNIQUE THROUGH ART THERAPY. *Finland International Scientific Journal of Education, Social Science & Humanities*, 11(2), 126-134.

46. Inomjonovna, R. I. (2023). FACTORS FOR THE DEVELOPMENT OF IMAGING SKILLS OF PRESCHOOL CHILDREN. *THE THEORY OF RECENT SCIENTIFIC RESEARCH IN THE FIELD OF PEDAGOGY*, 1(5), 74-79.

47. Valiyev, A. N. (2018). Rahmatova II O'quvchilarda ijodiy fikrlashni rivojlantirishda loyihalash masalalarining o'rni. *T.: "Xalq ta'limi" jurnali*.

48. Inomjonovna, R. I. (2023). FACTORS OF WORKING WITH VIOLENT CHILDREN AND ADULTS USING ART THERAPY TECHNOLOGIES. *THE THEORY OF RECENT SCIENTIFIC RESEARCH IN THE FIELD OF PEDAGOGY*, 1(5), 80-88.